

**Emergentismus ve filosofii mysli
a
Kimova obhajoba fyzikalismu**

**Lukáš Zámečník
Katedra filosofie FF UP Olomouc**

Motivace

1. Dokáže analytická metafyzika mysli vyřešit alespoň některé problémy, které zkoumá, nebo se musíme smířit s tím, že představuje pouhou hru s pojmy?
2. Je pojmová analýza, kterou provádí filosofové v oblasti metafyziky mysli skutečně nezávislá na konkrétních vědeckých disciplínách?
3. Pokud chce filosof mysli víc, než jen prozkoumávat logický prostor všech konzistentních přístupů, jakou má alternativu?

Nástin

- I. Emergentismus a nereduktivní fyzikalismus
- II. Kimův argument proti nereduktivnímu fyzikalismu
- III. Funkcionální redukce mentálního
- IV. Slabě neúplný fyzikalismus

I. Emergentismus ve filosofii mysli

- emergentismus 20. let 20. století (Alexander, Lloyd Morgan, Broad), renesance v 70. letech (Sperry, Campbell)
- **nereduktivní fyzikalismus** (Block, Jackson, ale i Putnam, Fodor, a zdá se, že i Davidson)
- analogie: **Hempel** *Studie z logiky vysvětlení* (1948) a **Kim** *The Myth of Nonreductive Materialism* (1989), *Sestupná kauzalita v emergentismu a nereduktivním fyzikalismu* (1992) a *The Nonreductivist's Troubles with Mental Causation* (1993)

Závazky nereduktivního fyzikalismu (NF)

1. **Fyzikalistická ontologie/ Supervenience**
 2. **Neredukovatelnost mentálních událostí (stavů, vlastností)**
- +
3. **Alexandrovo dictum: „být reálnou událostí (stavem, vlastností) = mít schopnost kauzálně působit, v opačném případě je událost epifenomémem“ (1920)**

Jak obstojí NF při výstavbě mentální kauzality?

II. Kimův argument

Souhrnně:

- **Jestliže požadujeme v rámci NF mentální kauzalitu, pak musíme akceptovat sestupnou kauzalitu. (1992)**
- **Jestliže požadujeme mentální kauzalitu, pak se musíme vzdát NF a vrátit se k reduktivnímu fyzikalismu. (2005)**
- Podle Kima dokonce i všechny varianty identity instancí (dualismů vlastností) ústí do epifenomenalismu.

Supervenience/Exclusion Argument

- (1) **M** zapříčiňuje **M***.
- (2) Existuje fyzikální vlastnost **F***, která je bází pro supervenenci **M***.
- (3) **M** zapříčiňuje **M*** prostřednictvím zapříčiňování její supervenienční báze **F***.
= **sestupná kauzalita**
- (4) **M** má fyzikální supervenienční bázi **F**.
- (5) **M** zapříčiňuje **F*** a současně **F** zapříčiňuje **F***.
- (6) **M** není totožné s **F**. (Instance **M** není totožná s instancí **F**.)

Supervenience/Exclusion Argument

Aplikujeme **Exclusion Principle**:

„Žádná jedinečná událost nemůže mít v daném okamžiku více než jednu postačující příčinu, pokud se nejedná o případ kauzálního předeterminování (overdetermination).“

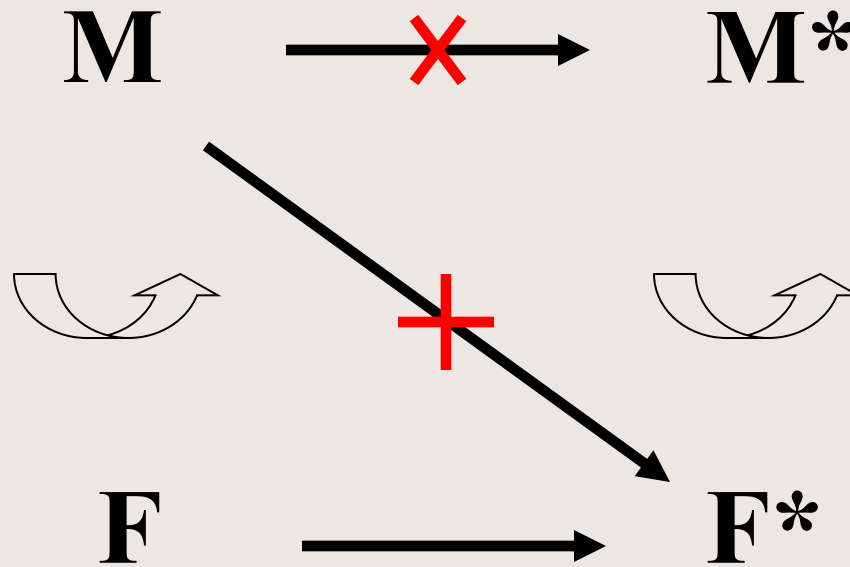
(7) **F*** není kauzálně předeterminována.

Aplikujeme **Closure of Physical Domain**:

„Jestliže má fyzikální událost v daném čase příčinu, jedná se o fyzikální příčinu.“

(8) **M** je vyloučena **F**, čili **F** (nikoliv **M**) zapříčiňuje **F***.

Schéma argumentu

Epifenomenalismus

M

M*

F

F*

Námítky

1. **Overdetermination**

x přísně vzato ji nelze uplatnit, protože M supervenuje na F a není proto nezávislou příčinou

2. **Generalization Argument (Block)** –

zobecnění Kimova argumentu M-B supevenience na vztahy v hierarchii věd, čili eliminace jiné než fyzikální kauzality

x Kim tvrdí, že determinovat nebo redukovat neznamena totéž co eliminovat. Naopak, pokud má být zachován jiný druh kauzality, musí být redukovatelný na fyzikální podobu.

Důsledky argumentu

- **Jestliže požadujeme mentální kauzalitu, pak se musíme vzdát NF a vrátit se k reduktivnímu fyzikalismu.**
- **Jaký druh redukce mentálního na fyzikální je dosažitelný?**

III. Funkcionální redukce

K funkcionální redukci je zapotřebí:

- **Funkcionalizovat vlastnost** = definovat ji způsobem, který vyjádří její kauzální potenci
- **Identifikovat realizátora vlastnosti** (výčet není obecný a úplný)
- **Vyvinout explanační teorii**

Alternativy funkcionální redukce:

- redukce pomocí zákona (bridge-law i transordinal-law)
- redukce pomocí kripkovských identit

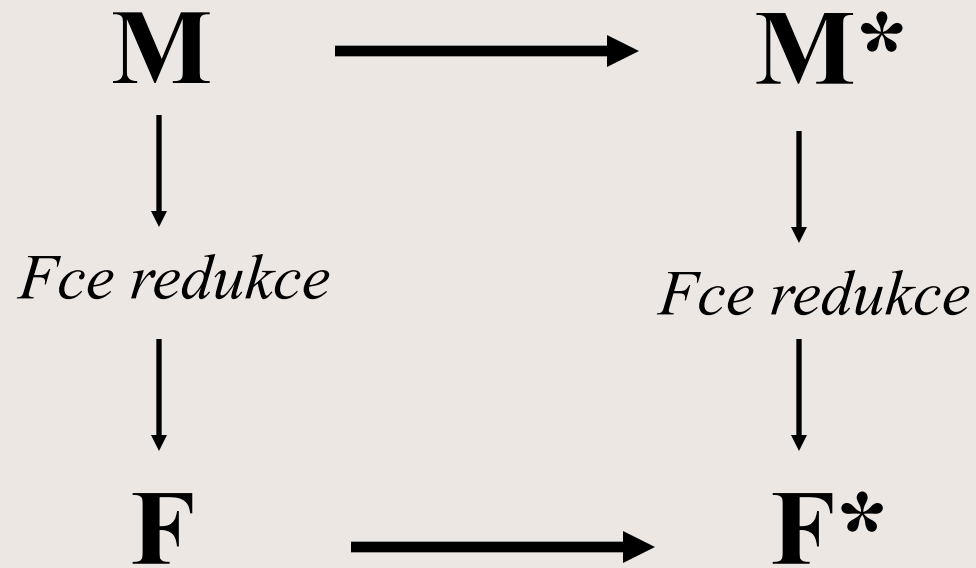
Funkcionální redukce

- (1) X má v čase t fyzikální vlastnost F_i .
- (2) F_i splňuje kauzální úlohu K (v systémech podobných X).
- (3) Mít mentální vlastnost M = def. mít nějakou vlastnost, která splňuje kauzální úlohu K .
- (4) Proto má X v čase t mentální vlastnost M .

Proč nelze zvolit alternativu

- **Redukce pomocí zákona** – nedosahuje ničeho více než **korelace** (Nagel) a tam, kde není možno korelací docílit **rezignuje na vysvětlení** (Alexander, Lloyd Morgan, Broad)
- **Redukce pomocí identity** (Stalnaker, Block) – znamená konstatování, že **není co vysvětlovat**

Conditional reductionism

IV. Slabě neúplný fyzikalismus

“If mentality is to have a causal influence in the physical domain – (...) – it must be physically reducible.” (Kim 2005, s. 161)

- dvojí typ mentálních stavů (MS):
 1. **intencionální/kognitivní MS – redukovatelné (funkcionalizovatelné) – reálné (s kauzálním účinkem)**
 2. **kvalitativní MS – neredukovatelné – epifenomenální (mental residue)**

Neredukovatelná kvália

“There is a possible world that is like this world in all respects except for the fact that in that world qualia are distributed differently.” (Kim 2005, s. 170)

- není to důvod k zármutku:
 1. Některé aspekty kválií jsou funkcionalizovatelné (podobnosti a rozdíly mezi kválii).
 2. Ve zbývajících případech se jedná o epifenomény (mental residue).
 3. Problém s mentální kauzalitou byl vyřešen.

Kimovy nevyřešené otázky

- (1) *“Whether qualia epiphenomenalism is consistent with the assumed fact that the subject of experience is cognitively aware of them and is able to make reports about them.”*
- (2) *“Whether it is possible to combine qualia epiphenomenalism with full causal efficacy of qualia similarities and differences.”* (Kim 2005, s. 173-174)

Jsou kválie neredukovatelná?

- na obě Kimem nezodpovězené otázky je třeba odpovědět záporně:

“The conscious discrimination corresponding to the quale of seeing red acquires its full meaning only when considered in the appropriate, much larger, neural reference space. By this same argument, if the same neuronal groups responding to red were firing precisely in the same way but were functionally disconnected from the core, such firing would have no meaning and no associated quale.” (Edelman, Tononi 2000, s. 167)

- pokud mám kválie červené, pak je realizátor tohoto kválie propojen s dynamickým jádrem (the dynamic core hypothesis) a kválie je tak funkcionalizovatelné – redukovatelné, kauzálně účinkující (reálné)

Beeing is not Describing

- Ačkoliv se Kim snaží tvrdit, že nás „zachování“ mentálních reziduí nic nestojí, ve skutečnosti je pro něj neschopnost funkcionalizovat kválie fatální.

x

- I když budeme akceptovat funkcionální redukci kválií, nebudeme zároveň akceptovat redukci subjektivní zkušenosti.

“Even if, some long time into future, we can eventually construct a conscious artifact that, mirabile dictu, has linguistic capability, we will, even then, not directly know the actual phenomenal experience of that artifactual individual; the qualia we experience, each of us, artifact or person, rests in our own embodiment, our own phenotype.” (Edelman, Tononi 2000, s. 221)